

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM RAPORU

(UYGULAMA ODAKLI EYLEM PLANI)

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitime emek veren akademisyen, uygulayıcı ve istihdam kuruluşlarının temsilcileri olarak yaptığımız çalışmalar sonunda, mesleki ve teknik eğitimle ilgili uygulamalara taraf olan kişi, kurum ve kuruluşlara sunulmak üzere bu rapor hazırlandı.

Rapor; düzenlenen çalıştay sonuçları, önceki yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı ile çeşitli üniversitelerin ortaklaşa yürüttükleri proje çalışmaları, uluslararası yönelimler ve UNESCO’nun mesleki ve teknik eğitime ilişkin önerileri dikkate alarak hazırlandı. Rapor, Türkiye’de yaşanan somut ihtiyaçlardan hareket edilerek, çözüm odaklı geliştirildi.

Aşağıda, değişimi tetikleyen temel olguya işaret edildikten sonra, yeni işleyişte kilit rol oynayacak olan okul yapısı ile onun rasyonel işleyişini kolaylaştıracak örgüt ve program yapısı tanıtılmaya çalışıldı.

İHTİYACI TETİKLEYEN TEMEL OLGU: İNSAN GÜCÜ TALEBİNDE SIK DEĞİŞİM VE ÇEŞİTLENME

Yaşanan çağda, hızla artan bilgi, buluş ve teknolojik yenilikler hızla üretime yansımakta, başta ekonomi olmak üzere, hayatın her safhasında ihtiyaç duyulan insan gücü nitelik ve niceliğinde hızlı değişim ve çeşitlenmelere yol açmaktadır. Yerelden evrensele bireysel ve toplumsal hayatı önemli ölçü de etkileyen bu dinamik yapı içinde, eğitim sistemi genelde ve mesleki ve teknik eğitim özelde bu ihtiyacı karşılayabilecek şekilde yeni bir algı çerçevesi ile yapılandırılmak zorundadır.

Teknolojideki değişikliklerin hızla üretime yansması ve küreselleşmesi dünya pazarlarında rekabeti arttırmıştır. Bu koşullarda oluşan uluslararası yarışta, pazar unsurları sürekli değişmekte, ürünün ömrü kısalmakta, rakipler çoğalmakta ve kısa aralıklarla yeni teknolojiler ortaya çıkmaktadır.

Bu sürecin sağlıklı bir şekilde yaşanabilmesi, bu yeni durum ile baş edebilecek ve hatta onu yönlendirebilecek insan gücünün varlığına bağlıdır. Yüksek teknoloji kullanan iş yerlerindeki süreçler, geleneksel teknolojileri uygulayan işletmelere nazaran, iş hayatında çalışanlardan beklentileri de değiştirmiştir. Geçen yüzyılda, becerili bir işçinin dar bir alanda uzmanlaşması, beceri merkezli bir eğitim alması, kural ve talimatlara uyması, işe zamanında gelmesi yeterliydi. İleri teknoloji kullanan iş yerlerinde ise iş görenlerin geniş tabanlı bir bilgi ve beceriye sahip olmaları, teknolojiyi anlamaları ve uygulamaları, hızla değişen koşullara süratle uyum sağlayabilecek teknik yeterliliğe sahip olmaları, takım halinde çalışabilmeleri, kişisel sorumluluk alabilmeleri beklenmektedir.

Eski beklentilerin aksine, yüksek teknoloji kullanan işletmelerdeki teknik işgücünün güçlü bir akademik temele ihtiyaçları olduğu artık kabul edilmektedir. Gelişmiş bazı ülkelerde ileri teknoloji kullanan iş yerleri, işe başlayabilmek için çalışanlarda meslek yüksek okulu seviyesi aranmakta, bu yönde ciddi düzenlemeler yapılmaktadır. Öğretim süresine paralel olarak, çalışacakların daha üst düzeyde bilişsel ve psikomotor yeterliklere sahip olmaları beklenmektedir.

Uluslar arası düzeyde meydana gelen bu değişim, ülkemizde tüm eğitim sistemini, özellikle mesleki ve teknik eğitim süreçlerini yakından ilgilendirmektedir. Zira Türkiye'deki mevcut mesleki ve teknik eğitim sistemi, büyük oranda, sanayi devrimindeki koşullara göre gerçekleştirilen kurguyu sürdürmektedir. Sistem, talepteki çeşitlenme ve hızlı değişime yeterince ayak uyduramamaktadır. Bu ise, her şeyden önce, ülkenin küresel rekabet gücünü zayıflatmakta, ekonomik kalkınmayı yavaşlatmaktadır.

Değişimin kaçınılmaz olduğu bir ortamda, mesleki ve teknik eğitim veren kurumların işlevi, görevleri ve sorumluluklarının da yeniden gözden geçirilmesi yararlı olacaktır.

YENİ SİSTEMİN KİLİT ÖRGÜTÜ: İHTİYAÇLARA DUYARLI OKUL

Yeni mesleki ve teknik eğitim sistemini temsil eden bakış açısının somutlaştığı yer eğitim hizmetinin fiilen verildiği ve/veya koordine edildiği birimdir. Anlatım kolaylığı nedeniyle, bu birim raporda, 'okul' olarak ifade edilmiştir. Okul sözcüğü, mesleki ve teknik eğitim yapılan tüm örgün ve yaygın eğitim kurumlarını kapsamaktadır. İnsan gücü ihtiyaçlarının karşılanması bu birim aracılığı ile gerçekleşir; bu anlamda kilit bir role sahiptir.

Milli eğitim sisteminin bütünü içinde okul, iş hayatında meydana gelen değişime en yakın birimdir. Bu raporda okul, hem iş hayatının, hem de genç ve yetişkinlerin mesleki ve teknik eğitim ile beceri kazanma ihtiyaçlarını karşılamada yetki, yeterlik ve sorumluluk sahibi bir birim olarak düşünülmektedir. Böyle bir okul yapısının oluşturulması, Milli Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatının bu yeni okul yapısını destekleyecek şekilde yeniden yapılandırılması bu raporun öngördüğü önceliklerdir.

Raporda öngörülen yaklaşıma göre okul, bölgesinde meydana gelen değişimi yakından izleyen ve en kısa zamanda değişime cevap verebilen bir birim olarak donatılır. Bu bağlamda okul, iş hayatı ile birlikte, çevresindeki ihtiyaçlara duyarlı, onları karşılamada yetki ve yeterlik sahibi bir birimdir.

Çevresi ile etkileşim, okulun dinamik yapısını koruması, verimliliğini ve etkinliğini artırması bakımından hayattır. Her mesleki ve teknik eğitim kurumu, mezunlarına istihdam olanağı sağlayan bir ekonomik bölgede (bu bölge kalkınma ajanslarının bölgeleri olabilir) iş hayatının işgücü gereksinimini belirlemelidir. Ulusal düzeydeki verilere ilaveten, her mesleki ve teknik eğitim kurumu, gerekli araştırmalarla bölgesel ihtiyaçları saptamalıdır. Planlanan araştırmalar; bölgedeki büyük işletmeleri, kobileri, küçük esnaf ve sanatkarları, el sanatlarını ve geleneksel sanatları içerecek şekilde kapsamlı olarak ele alınmalıdır. Bu araştırma süreçleri, mesleklerin teknolojiden etkilenme hızına bağlı olarak, iki ile beş yıl aralıklarla tekrarlanmalıdır. Yeni bir bölümün açılmasında da aynı süreçler izlenerek karar verilmelidir.

Yeni okul, iyi bir araştırma üreticisi ve tüketicisi olmak zorundadır. Bu bağlamda, okul iyi bir gözlemci olarak, çevredeki genç ve yetişkinlerin ilgi ve ihtiyaçlarını saptayabilen; onları bölgesel, ulusal ve uluslararası araştırma bulguları ve beklentilerle ilişkilendirerek yorumlayıp karşılayabilen ve sonuçları izleyip değerlendirebilen bir birim olmak zorundadır. Bu bağlamda, okul, meslek öğrenmek isteyen genel lise mezunlarını, onuncu sınıf öğrencilerini, çıraklık sisteminde bulunan gençleri ve eğitim hizmeti almak isteyen işsiz, meslek değiştirmek veya mesleğinde ilerlemek isteyen yetişkinleri de dikkate almalıdır.

Okul, gözlenen ihtiyaçları karşılamada, kendi bünyesinde gerçekleştireceği geleneksel yüzüze eğitimlerin yanında, eğitim teknolojisindeki gelişmeleri hayata geçirerek her türlü ortamda

eğitim faaliyetinde bulunur. Bu amaçla, oluşturulacak merkezi hizmet birimleri ile işbirliği yapar. Böylece, bütün genç ve yetişkinlerin öğrenme, beceri kazanma ve geliştirme ihtiyaçlarının karşılanmasında herkese eşit şans vermenin n açılır.

Okul "evredeki paydaşlarla işbirliği içinde ihtiyacı belirleyen, programı geliştiren, kaynakları temin eden, ğretimi yürüten, mezunları izleyip durumu değerlendiren ve gerekli düzeltmeleri yapan" bir çekirdek birim olarak işlev görmek durumundadır.

Bu amaçla, okul bünyesinde de bazı yapısal değişimlere gitmek gerekecektir. Bunların başında, iş hayatının talepleri ile öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla yapılacak araştırmaları yönlendirme, mezunları izleme çalışmalarına rehberlik etme ve iş hayatında yapılan öğretimin eşgüdümünü sağlamak üzere **koordinatör ğretmen** istihdamı gelmektedir.

İkinci önemli yenilik eğitimi yapılan meslek alanlarında **program araştırma kurulları** oluşturulmuştur. Bu kurullar, okulun bir araştırma kurumu gibi de çalışmasını sağlayacak bir misyon üstlenecek; iş hayatı ile iletişimi sağlama, uygulamadaki programları değerlendirme, işletmelerde yapılacak uygulamaları koordine etme, mezunların işe yerleştirilmesine yardım etme ve alanlarında meydana gelen gelişmeleri okula aktarma gibi işlevler üstlenecektir. Kurulların, AR-GE çalışmalarına yatkın, istihdam ve eğitim alanında deneyimli teknik elemanlar ile öğretmenlerden oluşması öngörülmektedir.

ESNEK VE KALİTE ODAKLI MODÜLER PROGRAM

Mesleki ve teknik eğitim için öngörülen yeni algı erevesi, program yapılarında da önemli farklılaşmaların hayata geçirilmesini gerektirmektedir. Bunların başında "modüler yapı" gelmektedir. Bu yapının temel özeliği esnek ve kalite odaklı oluşudur.

MODÜLER YAPI

Değişime daha kolay ve daha çabuk uyum sağlayabilmek amacı ile eğitim programları modüler bir yapı oluşturacak şekilde geliştirilmelidir. **Modül, kuram ve uygulamayı bütünleştirip birlikte yürüten ve performansı esas alan bir ğretim birimi** olarak algılanabilir. Belirli bir amaca ulaşmak için yeter sayıda modül bir araya getirilerek oluşturulan program modülerdir. Böyle bir programda ders isimleri yerine modüllerin adları bulunur. Modüler programlar, iş hayatının ve öğrencilerin ilgi, yetenek ve beklentilerine en st düzeyde cevap verebilmek için zorunlu ve seçimlik modüllerden meydana gelir. Zorunlu ve seçimlik modüllerin oranı yarı yarıya olabilir.

Modüler bir programda kalite esastır; zaman esnektir. Öğrencinin başarılı olabilmesi için her modülü beklenen kalitede tamamlaması zorunludur. Bir programı tamamlaması için geçen süre kişiden kişiye değişebilir. Genel bir ilke olarak modüler öğretimde bireyselleştirilmiş ğretim esas alınır. Her ğrenci kendi hızında ilerleme imknı bulur; öğrenme sorumluluğu ğrenci üzerindedir.

Modüler sistemler; bölgelerin ekonomik gelişmişlik durumlarını, okulun fiziki olanaklarını ve sahip olduğu insan kaynaklarını dikkate alarak, hem bölgede bulunan iş yerlerinin gereksinmelerini, hem öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını dengeli olarak karşılayabilecek niteliklere sahip bulunmaktadır. ğretimi yapılan tüm alanları kapsayacak şekilde bir **modül havuzunun** meydana getirilmesi gerekir. Bu yaklaşım bireysel ve toplumsal yaşamda değişen ihtiyaçlara göre havuzdan yararlanılarak farklı programların geliştirilmesine olanak sağlar.

MODÜLER MATERYALLERİN HAZIRLANMASI

Mesleki ve teknik eğitim, kişinin ilgi ve yeteneklerini bir araç olarak kullanarak bir mesleğe sahip olmasına, edindiği meslek yoluyla topluma katkı sağlamasına ve kazandığı meslek vasıtasıyla toplumda bir statü kazanmasına olanak sağlar. Bu ilkedен hareketle mesleki ve teknik eğitimin temel işlevi, bireyde var olan potansiyeli en üst düzeye çıkararak, alanı ile ilgili mesleki bilgi ve beceri standartlarını karşılayan kaliteli elemanlar ve sorumlu yurttaşlar yetiştirmek esastır. Mesleki ve teknik eğitim, bir taraftan iş hayatının gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumların kazandırılmasına odaklanmakla birlikte, bütüncül bir yapıda eğitim sisteminin de bir parçasıdır. Bu bağlamda bireysel gelişim ve vatandaşlık becerilerinin de kazandırılmasını kapsar. Bu nedenle kişinin hem geniş bilgi ve beceri tabanlı, hem de sağlam akademik dayanakları olan bir programla eğitilmesi önem kazanmaktadır.

Modüler program içerikleri geliştirilirken bireyin gerek günlük yaşantısında ve gerekse iş hayatında karşılaştığı sorunların çözümünde kullanabilecekleri **doğru düşünme, karar verme, iletişim** gibi genel beceriler öncelikler arasında yer almalıdır. Bu tür beceriler, öğrenci, işçi, teknisyen, işletmeci gibi toplumsal yapının tüm katmanlarında çalışan insanlar için gereklidir.

Doğru düşünme ve karar verme becerileri; sebep-sonuç ilişkisinin kurulmasını, nesnelere ve olaylar arasında ilişkinin gözlenmesini, elde edilen verileri değerlendirmeyi gerektirir. Kişi oy verirken, eş seçerken, araba satın alırken, alanla ilgili kavramları ve formülleri yeni durumlara uygularken bu becerilerini kullanır.

Temel akademik yeterlilikler kümesinde yer alan diğer bir yeterlilik ise, **iletişim becerisidir**. Birey, başkaları tarafından iyi anlaşılacak şekilde kendini ifade edebilmelidir. Medya ürünlerini analiz etme, bilgi ve iletişim teknolojilerini etkili kullanma bu kategoride düşünülecek etkinliklerdir.

Ayrıca, toplumsal birliği sağlama ve bireysel yaşamı zenginleştirilmesi bakımından, edebi ve sanatsal değerler de ayrı bir etkinlik alanıdır. Bu alan **kişisel değerler, entelektüel değerler, estetik değerler** gibi çeşitli kategorileri kapsamı içine alır.

Kişisel değerler; kendi kendini yönetme, başkalarına saygı gösterme, cesaret, kendine güvenme gibi nitelikleri kapsar. **Entelektüel değerler;** zihinsel üst düzey etkinlikleri ve yapılanları takdir etme gibi olgun ve kaliteli duygu ve düşünceleri yansıtır. **Estetik değerler, güzelliği ve doğayı sevme** gibi güzellikleri içerir.

Modül materyalleri hazırlanırken, yukarıda dile getirilen akademik yeterlikler ve beşeri güzellikler dikkate alınmalıdır.

İleri teknolojileri uygulayan işletmelerle ilgili yapılan araştırmalar, meslekleri ne olursa olsun, tüm çalışanların belirli genel kariyer becerilerini öncelikle kazanmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Bu yeterlikler **işe giriş yeterlikleri** olarak algılanmaktadır. Bu yeterlikler, bireyin işe alınmasında, işini sürdürebilmesinde ve iş içinde ilerlemesinde çok önemli bir etkidir. Modüler materyaller geliştirilirken bu alan önemli bilgi kaynaklarından birisidir.

işe giriş yeterlikleri; öğrenmesini öğrenme; zamanı, materyali, mekanı, parayı etkili ve verimli olarak kullanma; kültürel farklılıkların bulunduğu bir ortamda çalışabilme; karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilme; teknolojik gelişmeleri yakından izleme dürtüsüne sahip olma; iş sağlığı ve iş güvenliği kurallarına uyma; kaliteli mal ve hizmet üretmekten haz alma, takım halinde çalışma alışkanlığına sahip olma gibi yetkinlikleri kapsar.

Modüler programlar geliştirilirken, bireylerin, özel meslekleri yanında, tüm sanayi kuruluşları tarafından yaygın olarak kullanılan süreçleri ve bugünkü sanayinin temel dayanakları arasında yer alan bilimsel ve teknolojik ilkelerini anlamaları da çok önemlidir. Bu süreç ve ilkeler, **teknik kültür** ya da **teknoloji okur-yazarlığı** olarak ayrı bir bilgi kaynağına işaret etmektedir. Bu yeterlilikleri kazanma, bireyin günlük yaşamındaki sorunlarının çözümüne sağladığı katkıların yanında, onun mesleki kariyerinde yatay ve dikey ilerlemelerine imkân sağlar.

Teknoloji okur-yazarlığı yeterlilikleri; otomasyon, dijital teknoloji, algoritma, enerjinin verimli kullanımı, mekanizasyon, materyaller, bilgi iletişim teknolojileri gibi kavramları ve uygulamaları içerir.

Mesleki bilgi ve beceri kümesi, meslekle ilişkili yetkinlikleri kapsar. Modül içerikleri, iş hayatında yapılan araştırma bulguları ve meslek analizleri temel alınarak geliştirilir. Mesleki bilgi ve becerilerin geniş bir tabanla başlaması, bireyin yeniliklere uyumunu sağlama ve kişiye iş hayatında iş değiştirme ve hareketlilik olanağı sağlaması bakımından önemli görülmektedir. Bu yetkinlikler **temel mesleki eğitim ve ileri mesleki eğitim** aşamalarını kapsamaktadır. Birinci aşama okulda, ikinci aşama iş hayatında daha etkin olarak geliştirilebilir.

BİREYSEL İHTİYAÇLARI KARŞILAMA VE KALİTE

Önerilen modelde 'öğrenici' kavramı geniş bir yelpazeyi içermektedir. Öğrenici; orta öğretim veya yüksek meslek okulu düzeyinde bir genç, işletmelerde meslek öğrenen bir çırak, bir işyerinde çalışan ve meslek içinde ilerlemek isteyen bir birey, mesleği olup da meslek değiştirme ihtiyacı duyan bir kişi veya işsiz, engelli ve mesleksiz bir yetişkin olabilir. Sistem, tüm bu farklı özgeçmişe sahip bireylere, beklentilerini karşılayacak şekilde eğitim hizmeti sunabilmelidir. Modül havuzundaki modüller ile beklentileri farklı bireyler için çeşitli programlar geliştirme, farklı mekânları (okul, işyeri, ofis, ev vb) ve çeşitli öğretim kanallarını (yüz yüze eğitim, uzaktan eğitim, bireyselleştirilmiş eğitim vb) kullanma olasıdır. Yapılacak düzenlemeler, bireyin yatay ve dikey yönde ilerlemesine fırsat vermelidir. Ancak böyle bir yolla geniş kitlelerin eğitim düzeyi yükseltilebilir ve **bilgi toplumu** olma yolunda yol alınabilir.

Bunun gerçekleşebilmesi için, bugüne kadar eğitim sistemimizde unutulmuş, fakat evrensel düzeyde kabul gören iki eğitim ilkesinin hatırlanması gerekir: Bunlar; "**aynılık yerine denklik**" ve "**okul öncesi veya okul dışında kazanılan bilgi ve becerilere kredi verme**" ilkeleridir. Modüler öğretimde bireyin performansı esastır. Kişi bunu okulda veya okul dışında kazanmış olabilir. Birey, beceriyi nerede kazanmış olursa olsun, beklenen kaliteyi göstermesi durumunda, o modülden muaf tutulur.

Bu süreç içinde "kalite güvencesi" gözden uzak tutulmamalıdır: Programın düzeyi ve türü ne olursa olsun, ilgili programı bitiren kişinin, Avrupa Birliği standartları ile eşdeğer olan meslek standartlarını karşılaması gerekir.

ÖRGÜTLENMEDE ESNEKLİK VE YERELLEŞME

Önerilen modelde, esnek bir yapı içinde yerel örgütlerin güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda bölgesel düzeyde mesleki ve teknik eğitim konseyleri ile Milli Eğitim Bakanlığı, Merkez Örgütü'nde esnekliğin sağlanması önemli bir yer tutmaktadır.

BÖLGE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM KONSEYLERİNİN KURULMASI

3008 sayılı yasa ile her ilde mesleki eğitim kurulları bulunmaktadır. Bu kuruldan seçilecek temsilcilerle, bu raporda okullarda kurulması öngörülen meslek kurullarından, ele alınan konu ile uygun olanların katılımı ile oluşan "Bölge Mesleki ve Teknik Eğitim Konseyi" kurulmalıdır. Konsey,

ayrıca program geliştirme uzmanları ile takviye edilmelidir. Bu konseyin esas görevi, Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütünün hazırlayacağı "Program Geliştirme Kılavuzu" çerçevesinde bölge düzeyinde gerekli program geliştirme çalışmalarını sürdürülmesidir. Bu çalışmaların ulusal standart ve politikalarla uyumlu olması esastır.

MILLİ EĞİTİM BAKANLIĞI MERKEZ ÖRGÜTÜNDE ESNEKLİĞİN SAĞLANMASI

Bugün karşılaştığımız büyük bürokratik örgütler Yirminci Yüzyıl'ın başlarında kurulmaya başlanmış ve zaman içinde birçok ülkede uygulama olanağı bulmuştur. Bu örgütlenme biçimi, örgüt içinde çalışan insanı, bir makinenin parçası olarak algılamayı sürdürmüş, insanın yaratıcı gücünü yeteri kadar değerlendirememiştir. Bu tür klasik örgütlerin kuruluşu "Her yerde, her şartta bir doğru yol vardır; onu da örgütün üst kademesi bilir." mantığına dayanır. Bugün bu tür bürokratik örgütlerin değişime ve yeniliklere uyum sağlamada ciddi olarak güçlüklerle karşılaştıkları bilinmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın da bu güçlükleri fazlası ile yaşadığı gözlenmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütü'nün temel işlevlerinden biri, okullara ve bölgesel kurullara, yukarıda açıklanan işlevlerini yerine getirebilmeleri için gerekli esnekliği sağlaması ve sorumlulukları bölgesel paydaşlarla paylaşmasıdır. Bakanlık merkez örgütü, hem eğitimde bütünlüğü korumalı, hem farklılıkları ve çeşitliliği teşvik etmelidir. Başarılı mesleki ve teknik eğitim sistemlerinin en belirgin üç özelliği; **yönetimde bütünlük, işleyişte esneklik ve iş hayatıyla etkileşimli bir yapıya sahip olmaktır.**

Bakanlık Merkez Teşkilatı; bütüncül, ama esnek; birey odaklı, işbirliği ve katılımı öngören, iş hayatı ile iş ortağı gibi çalışan, yetki ve sorumluluğu yerel düzeyle paylaşan ve işleyişte verimli olmak durumundadır. Okullara da, yeni sorumluluklarını yerine getirebilmesi amacıyla, yöresel paydaşlarla ortak çalışma, ortak karar alma süreçlerini etkili olarak yönetebilme becerisi kazandırılmalıdır.

Önerilen modelin en önemli katkısı, örgütte görev yapan tüm bireylerin kapasitelerinden en üst düzeyde yararlanılmasını sağlamasıdır. Yeni bilgi, yeni bir bakış Bakanlık Merkez Teşkilatı'ndan okullara gidebileceği gibi, okullardan da bakanlığa da gelebilir. Ancak bu koşullar altında örgütte bir takım halinde çalışma ruhu oluşabilir.

MESLEKİ VE TEKNİK ÖĞRETİM ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME MERKEZİ'NİN İŞLER HALE GETİRİLMESİ

Sistem başarı ile işlemesi için, insan gücünü talep eden iş hayatının ve mesleki ve teknik eğitim'den hizmet alan bireylerin ihtiyaçlarının ne oranda karşılandığının bilinmesi önemlidir. Bu amaçla, **yakın çevrede ve ülke çapında çeşitli araştırmaların yapılması ve uluslararası eğilimlerin izlenip sisteme yansıtılması** hayati önemde bir ihtiyaçtır.

Bakanlık Merkez Örgütü'nün, ülke düzeyindeki ihtiyaçlar, gelişmeler ve evrensel çapta meydana gelen yönelimler konusunda okulları bilgilendirip, yönlendirerek destek olması büyük önem taşımaktadır. Yöresel düzeyde okulların aldıkları kararların, ülke gerçekleri ve dünyadaki eğilimlerle tutarlı olması, sağlıklı bir mesleki ve teknik eğitim sistemi için hayatidir.

Ayrıca, yerel düzeyde ve okullar bünyesinde yapılacak AR-GE çalışmaları için merkezi bir katkı sağlanması da önemli bir ihtiyaç olarak görünmektedir. En azından yakın bir gelecekte, okullardan bu ihtiyaçları kendi başlarına karşılamalarını beklemek gerçekçi olmaz.

Teknolojinin hızla değiştiği bir ortamda, ders kitaplarının ve diğer yazılı ve görsel araçların güncellenmesi, mesleki ve teknik eğitim için acil çözüm bekleyen sorunlardan biridir. METARGEM'in

sorunun çözümünde önemli katkılar yapabileceği düşünülmektedir. 3308 sayılı yasada var olan, ancak faal olmayan

Bütün bunların gerçekleşebilmesi için, 3308 sayılı yasada var olan, ancak faal olmayan Mesleki ve Teknik Öğretim Araştırma ve Geliştirme Merkezi METARGEM'nin, önerilen okul yapısını destekleyecek şekilde, bir anlayışla faaliyete geçirilmesi büyük önem taşımaktadır.

STANDARTLARIN VE KALİTENİN KORUNMASI

Önerilen modelde Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütü'nün temel işlevi; fiziki tesislerin yapımı, teçhizatın temini, atamalar, bütçe vb unsurların yanında, okullarda yürütülen öğretimin standartlarını koruma ve kaliteyi güvence altına alma olmalıdır. Öğretimin kalitesine ilişkin olarak, modül materyallerini hazırlama, çoğaltma ve dağıtım sorumluluğu, ölçme araçlarını hazırlama, uygulama ve süreçleri izleme yetkisi ve sorumluluğu Bakanlık merkez örgütüne ait olmalıdır.

Bakanlık Merkez Teşkilatı, okulların günlük işleyişinden ziyade, yapılan **öğretimin kalitesi** üzerine odaklanmalıdır. Diğer bir ifade ile bakanlık eğitimin girdileri yerine çıktıları, ya da performansı üzerine yoğunlaşmalıdır. Sınavlar yoluyla sistemin girdilerini ölçen bir yapıdan, mezuniyette öğrencilerin performansını ölçen bir yapıya geçebilmek için Bakanlık Merkez Örgütü'nde, özellikle METARGEM'de yapılacak araştırmalar ve yayınlarla okullar desteklenmelidir.

Önerilen sistemde eğitim okulda ve okul-dışı merkezlerde yapılabilecektir. Değerlendirmenin de bu kapsam içinde düşünülmesi gerekir. Bu amaçla, önceden belirlenen meslek standartlarını güvence altına almak amacıyla, yapılacak iç ve dış denetimlerde izlenecek süreçler ve uyulacak kurallar paydaşlarla birlikte kararlaştırılmalı, uygulama sonuçları beraberce değerlendirilmeli ve kalitenin sürekli artması sağlanmalıdır.

MESLEKİ REHBERLİK VE DANIŞMA HİZMETLERİ

Bütün bireylerin, eğitim ve mesleki tercihlerini bilinçli olarak yapabilmelerine yardım etmek amacıyla; **bilgilendirme, rehberlik ve danışma** hizmetlerinin sürekli olarak sunulması gerekir. Bu hizmetlerin meslek yaşamı içinde de sürdürülmesi önemli görülmektedir. Öğrenciler çeşitli programlara yerleştirilmesinde, onların tercihleri de dikkate alınmalıdır.

ÖĞRETMEN VE EĞİTİCİ PERSONEL YETİŞTİRME

Mesleki ve teknik eğitimin kalitesi, sistem içinde hizmet verecek nitelikli yönetici, eğitici, koordinatör, rehber ve araştırmacı personelin varlığına bağlıdır. Bunlar arasında belki en öncelikli olanı eğiticilerdir/öğretmenlerdir. Halen mesleki ve teknik eğitim için öğretmen yetiştiren bir kurum kalmamıştır. **Bir eğitim kurumunun açılması öncelikli bir ihtiyaçtır.** Bu kurum, öğretmen yetiştirmenin yanında, mesleki ve teknik eğitim alanında kuramsal dayanakları geliştirecek, araştırma-geliştirme faaliyetlerini sürdürecektir ve alana liderlik yapacak elemanları da yetiştirmelidir.

Bilim ve teknolojinin gerekleri ve iş hayatının ihtiyaçları ile uyumlu etkili bir mesleki ve teknik eğitim, kalkınmanın hızlanması, istihdamın artırılması ve Türkiye'nin uluslararası piyasada rekabet gücünün yükseltilmesi için gereklidir. Etkili ve verimli bir mesleki ve teknik eğitim, ancak özel olarak yetiştirilmiş, mesleki yeterlik ve motivasyonu olan meslek dersleri öğretmenleri ile mümkündür. Mesleki ve teknik eğitim alanına eğitici personel yetiştirmenin ihmal edilmesi ve belirsizliğe bırakılmasının olumsuz etkileri kaçınılmazdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

BEKLENEN SOMUT KAZANIMLAR

Bütün bu düzenlemelerle, mevcut mesleki ve teknik eğitimin etkililiğini ve verimliliğini artırıp, sistemin, iş hayatının, toplumun ve çağın gereklerini karşılayacak niteliklere sahip insanları yetiştiren ve sürekli kendini yenileyebilen bir yapı ve işleyişe kavuşturulması umulmaktadır. Bu bağlamda beklenen somut kazanımlardan önemlileri aşağıdadır.

1. Kamu ve özel sektörün, bölgesel otoritelerin, sivil toplum örgütlerinin, işçi ve işveren kuruluşlarının ve diğer paydaşların mesleki ve teknik eğitim süreçlerine aktif olarak katılımlarının sağlanması;
2. Araştırmalara dayalı olarak uluslararası ve ulusal işgücü ve piyasa eğilimlerini yakından izlenme, nitelikli işgücü ihtiyacını belirleme, mesleki ve teknik eğitimi planlanma, yürütme ve değerlendirme süreçlerinin faal duruma getirilmesi;
3. Cinsiyet, sosyal koşullar, yerleşim yeri vb koşullardan dolayı meydana gelen eşitsizlikleri en aza indirecek şekilde, mesleki ve teknik eğitime yönelmiş tüm bireylerin ilgi ve yetenekleri oranında gelişmelerine fırsat verilmesi;
4. Bilimsel ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak meydana gelen yeni mesleklere ve var olan sanayideki gelişmelere uyum sağlayabilecek ve bireye sürdürülebilir bir sosyal hareketlilik kazandırabilecek bir yapının oluşturulması;
5. Ulusal meslek standartlarını uygulayan, sistemden çıkanların performansını ölçmeye yönelik ve kaliteyi sürekli geliştirmeye odaklı bir değerlendirme sisteminin meydana getirilmesi;
6. Önerilen sistemi başarılı şekilde uygulayabilecek yönetici, öğretmen ve araştırmacıları yetiştirecek bir sistemin geliştirilmesi.

Bu raporda dile getirilmeye çalışılan ve acil olarak nitelenen ihtiyaçların karşılanmasında projeli bir AR-GE yaklaşımı izlenmesi başarının güvencesi olabilecektir. Kabul görmesi ve talep gelmesi halinde, grubumuz, bu raporun devamı niteliğinde gerekli katkıları yapmaya hazırdır.

**ÇALIŞMA GRUBU ADINA
Eğitim Araştırmaları Derneği**

**Prof. Dr. Hıfzı DOĞAN
Koordinatör**

**Prof. Dr. Niyazi KARASAR
Başkan**

**Hüseyin AR
Ankara Esnaf ve Sanatkârlar Odalar Birliği
Başkan Vekili**

**Ahmet KURT
Ostim Sanayici ve İşadamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı**

**İbrahim KARAKOÇ
Çıraklık Eğitim ve Öğretim Vakfı
Mütevelli Heyeti Başkanı**

**Diler ERDEM
Kız Teknik Öğretmenler Derneği
Başkanı**